

Hız. Ali-Kahkaha Sultan Cenk-nâmesi

(Giriş-İnceleme-Karşılaştırmalı Metin-Günümüz
Türkçesine Aktarım-Dizin-Tıpkıbasım)

Erdem SARIKAYA

© Copyright 2019

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-605-258-672-3

Kitap Adı

Hız. Ali-Kahkaha Sultan Cenk-nâmesi

Yazar

Erdem SARIKAYA

Yayın Koordinatörü

Yasin Dilmen

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

25465

Baskı ve Cilt

Sonçağ Matbaacılık

Bisac Code

REL037060

DOI

10.37609/akya.2303

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

*Üzerimde emekleri olan hocalarım
Prof. Dr. Kemal YAVUZ
ve
Prof. Dr. Nihat ÖZTOPRAK'a
saygılarımla...*

KISALTMALAR

a.g.e.:	Adı geçen eser
a.g.m.:	Adı geçen makale
a.g.md.:	Adı geçen madde
AKM:	Atatürk Kültür Merkezi
AÜDTCF:	Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
AÜİFD:	Ankara Üniversitesi İlåhiyat Fakültesi Dergisi
ATAED:	Atatürk Üniversitesi Trkiyât Araştırmaları Enstitüsü Dergisi
b.:	Bin (Oęlu)
b.t.y.:	Basım tarihi yok
b.y.y.:	Basım yeri yok
Bkz.:	Bakınız
bs.:	Baskı
BİFD:	Bozok Üniversitesi İlåhiyat Fakültesi Dergisi
BSBED:	Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
C.:	Cilt
ev.:	Çeviren / evirenler
DİA:	Diyânet Vakfı İslam Ansiklopedisi
EAT:	Eski Anadolu Türkçesi
Edt.:	Editör / Editörler
FÜİFD:	Fırat Üniversitesi İlåhiyat Fakültesi Dergisi
H.:	Hicri
Haz.:	Hazırlayan / Hazırlayanlar
H.z.:	Hazret-i

Kısaltmalar

İÜ:	İstanbul Üniversitesi, Nadir Eserler Kütüphanesi
JOTS:	Journal of Turkish Studies
KB:	Kültür Bakanlığı
KSC:	Hz. Ali-Kahkaha Sultan Cenk-nâmesi
M.:	Miladi
MEB:	Milli Eğitim Bakanlığı
MK:	Milli Kütüphane
r.a.:	Radıyallahu Anh
s.:	Sayfa
S.:	Sayı
S:	Süleymaniye Kütüphanesi, Serez Bölümü
TDK:	Türk Dil Kurumu
Trc.:	Tercüme eden
TTK:	Türk Tarih Kurumu
vb.:	Ve bu gibi
y.e.y.:	Yayın evi yok

TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

Ā, ā, a	ا
B, b	ب
P, p	پ
T, t	ت
Ṣ, ṣ	ث
C, c	ج
Ç, ç	چ
H, h	ح
Ḥ, ḥ	خ
D, d	د
Z, z	ذ
R, r	ر
J, j	ژ
S, s	س
Ş, ş	ش
Ṣ, ṣ	ص
Ẓ, ẓ, Ḍ, ḍ	ض
Ṭ, ṭ	ط
Ẓ, ẓ	ظ
‘	ع
Ġ, ġ	غ
F, f	ف
Ḳ, ḳ	ق
K, k, g, ñ	ك
L, l	ل
M, m	م
N, n	ن
V, v, Ū, ū	و, و
H, h	ه
Y, y, Ī, ī	ی
ء	ء

ÖNSÖZ

Destan, mesnevi, hikâye ve roman gibi anlatıya dayalı edebî türler, eser boyunca olayı gerçekleştiren ya da olayların çevresinde geliştiği başkahraman (başkişi) etrafında şekillenir. Mesnevi edebiyatında bu kişilerin basit ve sabit karakterli olduğu görülür. Başka eserlerde de ufak farklılıklarla karşımıza çıkan ve tip olarak adlandırılan bu kişiler, toplumun belli bir dönemine ait sosyal ve kültürel kabulleri üzerlerinde taşırlar. Sahip oldukları değerlerle toplum belleğinde, ideal insan tipinin somutlaşmasına ve kuşaktan kuşağa aktarılmasına yardımcı olurlar.

Klâsik Türk edebiyatında; alp, veli, ahi ve gazi tiplerinin kendilerine ait özellikleriyle toplum için birer model olarak eserlerin kişi kadrosunda yer aldığı görülür. Bunlardan gazi tipi, tıpkı alp tipi gibi dünyayı fethetmeyi isteyen bir kahramandır. Toplum belleğinde yer etmiş gerçek kahramanlara ait özelliklerin halkın hayal gücünde idealize ettiği davranış kalıplarıyla İslam'ın şekillendirici yapısı içerisinde birleşmesi sonucu ortaya çıkan bu tipin XIII. asırdan itibaren Anadolu'da gelişen Türk edebiyatındaki temsilcileri arasında Danişmend Gazi, Sarı Saltuk ve Hz. Ali sayılabilir.

Siyasi İslam tarihinin dördüncü halifesi olan Hz. Ali; tarihî kişiliği, âlimliği, fesahat ve belagatteki yeteneği, Hz. Muhammed'e yakınlığının yanı sıra yayılma döneminde İslam'a yaptığı hizmetleriyle kültür ve medeniyet tarihimizin önemli şahsiyetlerindedir. İlim ve hikmet kapısı olarak tanınan Hz. Ali; İslam'ı bizzat Hz. Peygamberden öğrenmiş, Kur'an-ı Kerim'e ve hadislere bağlı, dindar, takva sahibi bir kişidir. O, aynı zamanda katıldığı savaşlardaki cesareti ve kahramanlıklarıyla da İslami kültür dairesinde kendine özgü bir yere sahiptir.

Hz. Ali'ye verilen önem, edebiyatımızda kaynağını onun savaşlardaki kahramanlıkları ve menkıbevi kişiliğinden alan cenk-nâme türünden eserlerde belirginleşir. Anadolu insanın

Önsöz

belleğindeki Hz. Ali tasavvurunun somutlaşmış hâli olarak da kabul edeceğimiz bu eserler, fikrî ve ideolojik alt yapıları bakımından önemlidir. Manzum, mensur ya da manzum-mensur karışık olarak yazılan ve Anadolu sahası Türk edebiyatında XIII. asırdan itibaren gördüğümüz Hz. Ali cenk-nâmeleri, aynı zamanda edebiyatımızdaki ilk mesnevi örnekleri arasında yer alır. Çalışmamıza konu olan Hz. Ali-Kahkaha Sultan Cenk-nâmesi de XIV. asra ait, istinsah tarihi ve müellifi bilinmeyen eserlerdendir. Mesnevi nazım şekliyle yazılmış olan eserin yazma nüshaları üzerinde daha önce karşılaştırmalı bir çalışma yapılmamıştır. Çalışmamız, yazma nüshalardan hareketle eserin karşılaştırmalı metnini kurmayı, günümüz Türkçesine de aktararak şekil ve anlatı özellikleri bakımından incelemeyi amaçlamaktadır.

Çalışmamızın giriş bölümünde, Hz. Ali'nin tarihî, siyasi, dinî-tasavvufî ve edebî kişiliği hakkında bilgi verdik. Cenk-nâme türünü tanıtarak bu türün klâsik Türk edebiyatının kuruluş dönemindeki durumunu ve diğer edebî türlerle ilişkisini ortaya koymaya çalıştık. Birinci bölümde, öncelikle Hz. Ali-Kahkaha Sultan Cenk-nâmesi'ni tanıttık. Daha sonra eseri, şekil yönünden ele aldık; nazım şekli, beyit sayısı, bölümleri, vezin, kafiye, redif ve edebî sanatlarla dair tespitlerimizi örneklerle işledik. Bu bölümde, son olarak anlatıya dayalı eserleri çözümleme yöntemleriyle Hz. Ali-Kahkaha Sultan Cenk-nâmesi'ni tahlil ettik. Cenk-nâme metninden tespit ettiğimiz malzemeyi olay örgüsü, teknik unsurlar, kişiler, zaman, mekân, dil-üslup ve fikir olmak üzere yedi alt başlıkta değerlendirdik. Her alt başlıkta konu ile ilgili teorik bilgilere de yer verdik. Eserden örnek aldığımız beyitlerin konu ile ilgili kullanımları yansıtmalarına dikkat ettik. Ancak eserin beyit sayısının az olması ve beyitlerin ikiden fazla başlık altında değerlendirilme zorunluluğu bizi bazı beyitleri farklı başlıklar altında örnek olarak kullanmak durumunda bıraktı. İkinci bölümü, eserin nüshalarının tanıtımına ve hazırladığımız karşılaştırmalı metne ayırdık. Cenk-nâmenin nüsha sayısının az ol-

Önsöz

ması, bununla beraber nüshaların özellikle olay örgüsü açısından birbirlerini tamamlayan beyitler içermeleri nedeniyle çalışmamızda her üç nüshayı da karşılaştırmalı olarak değerlendirmeyi ve metni kurarken kullanmayı uygun bulduk. Üçüncü bölümde ise Hz. Ali-Kahkaha Sultan Cenk-nâmesi'ni günümüz Türkçesine aktardık. Bu bölümde, beyitlerin daha rahat anlaşılması amacıyla kelime düzeyinde yaptığımız eklemeleri parantez içerisinde gösterdik. Çalışmamızın sonunda, karşılaştırmalı metinde geçen kişi adlarına dair bir dizin bulunmaktadır. Hz. Ali'yle ilgili edebî araştırmalara katkıda bulunabileceğini düşünerek Hz. Ali için kullanılan Aliyyü'l-Murtazâ, şâh-ı merdân, şâh-ı Hudâ gibi sıfatları da hazırladığımız dizine ekledik. Çalışmamız sırasında yararlandığımız kaynakları, bibliyografya listesi olarak sunduk. Hz. Ali-Kahkaha Sultan Cenk-nâmesi'nin İstanbul Üniversitesi, Nadir Eserler Kütüphanesi'nde bulunan yazma nüshasının tıpkı-basımı da çalışmamızın son bölümünde bulunmaktadır.

Anadolu sahası Türk edebiyatının ilk dönem edebî ürünlerinden olan Hz. Ali-Kahkaha Sultan Cenk-nâmesi'nin çalışma konusu olarak seçilip işlenmesinde olduğu kadar kitap hâline gelme sürecinde de fikirleriyle yön gösteren saygı değer hocam Prof. Dr. Kemal Yavuz'a teşekkür ederim. Çalışmanın şekillenmesi sırasında müracaat ettiğim değerli hocam Prof. Dr. Nihat Öztoprak'a, fikirlerini paylaşan kıymetli meslektaşlarım Dr. Öğr. Üyesi Ümit Eker, Dr. Öğr. Üyesi Esra Egüz, Dr. Öğr. Üyesi Hatice Özgül ve Dr. Öğr. Üyesi Ebru Güvenen'e, eserin tashih okumalarını yapan Arş. Gör. Gülşah Gödek'e ve benden desteğini hiç esirgemeyen aileme de teşekkür borçluyum.

Çalışmamızın eksik ve hatalarıyla, XIV. asır Türk edebiyatı ve cenk-nâmelerle ilgili başka çalışmalara kaynaklık edebilmesi en büyük temennimizdir.

Dr. Erdem SARIKAYA

Yozgat-2019

İÇİNDEKİLER

Kısaltmalar	v
Transkripsiyon İşaretleri.....	vii
Önsöz	ix

GİRİŞ	1
A. Hz. Ali'nin Tarihî, Siyasi, Dinî-Tasavvufi ve Edebî Kişiliği.....	1
B. Cenk-nâme Türü, Özellikleri ve Klâsik Türk Edebiyatındaki Durumu	9
C. Cenk-nâmelerin Diğer Edebî Türlerle İlişkisi	22

I. BÖLÜM

İNCELEME	33
1. 1. Eserin Adı.....	33
1. 2. Yazıldığı Dönem	33
1. 3. Şekil Özellikleri	34
1. 3. 1. Nazım Şekli.....	34
1. 3. 2. Beyit Sayısı ve Bölümleri	35
1. 3. 3. Vezin.....	36
1. 3. 4. Kafiye ve Redif	38
1. 3. 5. Edebî Sanatlar.....	39
1. 4. Eserin Tahlili.....	42
1. 4. 1. Olay Örgüsü	42
1. 4. 2. Teknik Unsurlar	53
1. 4. 3. Kişiler.....	79
1. 4. 3. 1. Tarihî Kişiler.....	82
1. 4. 3. 1. 1. Hz. Muhammed.....	82
1. 4. 3. 1. 2. Hz. Ali	99
1. 4. 3. 1. 3. Üç Sahabe: Hâlid b. Velîd, Sa'd b. Ebû Vakkâs, Hâlid b. Sa'îd.....	104
1. 4. 3. 1. 4. Hz. Fâtıma.....	107
1. 4. 3. 2. Kurmaca Kişiler	109
1. 4. 3. 2. 1. Adı Bilinmeyen Genç	109

İçindekiler

1. 4. 3. 2. 2. Kahkaha Sultan	112
1. 4. 3. 2. 3. Mukâtil	114
1. 4. 3. 2. 4. Kara Zengî	117
1. 4. 3. 2. 5. Diğer Kişiler.....	120
1. 4. 4. Zaman.....	121
1. 4. 5. Mekân.....	125
1. 4. 6. Dil ve Üslup.....	128
1. 4. 7. Fikir.....	142

II. BÖLÜM

KARŞILAŞTIRMALI METİN	153
2. 1. Karşılaştırmalı Metne Esas Olan Yazma Nüshaların Tanıtımı	153
2. 1. 1. İstanbul Üniversitesi Nüshası (İÜ).....	153
2. 1. 2. Milli Kütüphane Nüshası (MK).....	154
2. 1. 3. Süleymaniye Kütüphanesi Nüshası (S).....	155
2. 2. Nüshaların Değerlendirilmesi	155
2. 3. Karşılaştırmalı Metnin Kurulmasında Dikkat Edilen Hususlar.....	156
2. 4. Metin.....	161

III. BÖLÜM

GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE AKTARIM	277
SONUÇ YERİNE	339
KAYNAKÇA.....	343
DİZİN.....	357
TIPKIBASIM	361

KAYNAKÇA

- Ahmed b. Hanbel: *Aşere-i Mübeşşere Müsnedi*, C. 1, Çev.: Ümmü Reyhane, Konya, Konevî Yayınları, 2015.
- Ahmed Ziyaüddin Gümüshanevî: *Mecmûatü'l-ahzab (Büyük Dua Kitabı)*, Trc.: Ahmet Faik Arslantürkoglu, İstanbul, İslamoğlu Yayıncılık, 1990.
- Ahterî Mustafa Efendi: *Ahterî-i Kebîr*, Haz.: H. Ahmet Kırkkılıç-Yusuf Sancak, Ankara, TDK Yayınları, 2009.
- Akçay, Mustafa: "Hz. Ali'nin Hayatı ve Kişiliği", *Anadolu'da Aleviliğin Dünü ve Bugünü*, Edt.: Halil İbrahim Bulut, Sakarya, Sakarya Üniversitesi Yayınları, 2010, s. 175-214.
- Akkoyunlu, Adil: *Hz. Ali*, 4. bs., İstanbul, Çıra Yayınları, 2016.
- Aktaş, Şerif: " Hazret-i Ali'nin Kan Kalesi'ni Fethi Metninin Tahlili", *Anlatma Esasına Bağlı Metinlerin Tahlili (Teori ve Uygulama)*, Ankara, Kurgan Edebiyat, 2013, s. 125-130.
- Aktaş, Şerif: *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*, 2. bs., Ankara, Akçağ Yayınları, 1991.
- Akyalçın, Necmi: *Tanıklı Türkçe İnkilemeler Sözlüğü*, Ankara, Anı Yayıncılık, 2007.
- Akyalçın, Necmi: *Türkçemizin Anlamsal Zenginleri Deyimlerimiz*, Ankara, Eğiten Kitap, 2012.
- Akyalçın, Necmi: *Türkçemizin İncileri Atasözlerimiz (Tanıklı Sözlük)*, Ankara, Eğiten Kitap, 2012.
- Algül, Hüseyin: "Muâhât", *DİA*, C. 30, İstanbul, Diyânet Vakfı Neşriyât, 2005, s. 308-309.

Kaynakça

- Ali b. Ebî Tâlib: *Akîde-i Edebiyye Terceme-i Kaside-i Zeynebiyye*, Trc.: İbnülemin Ahmed İzzet, Dersaadet, Karabet Matbaası, 1315.
- Ali Nazima-Faik Reşad: *Mükemmel Osmanlı Lügati*, 3. bs., Haz.: Necat Birinci-Kâzım Yetiş-Fatih Andı-Erol Ülgen-Nuri Sağlam-Ali Şükrü Çoruh, Ankara, TDK Yayınları, 2009.
- Alper, Hülya: "Mukarrebîn", *DİA*, C. 31, İstanbul, Diyânet Vakfı Neşriyât, 2006, s. 128-129.
- Apak, Âdem: "Hz. Ali'nin İlk Dönem Siyasi Hadiselerdeki Rolü", *Marifet*, S. 1, 2005, s. 121-143.
- Apak, Âdem: "Hz. Ali'nin Siyasî Kişiliği", *Hayatı Kişiliği ve Düşünceleriyle Hz. Ali Sempozyumu (Tebliğ ve Müzakereleri)*, 8-10.10.2004, Bursa, Bursa İl Müftülüğü Yayınları, 2005, s. 29-50.
- Atalan, Mehmet: "Anadolu'da Cenk-nâmelerin Toplumsal Yansımaları", *Kelâm Araştırmaları*, C. 9, S. 1, 2011, s. 45-56.
- Atalan, Mehmet: "Cenk-nâmelerde Hz. Ali'nin Yeri", *e-makâlât-Mezhep Araştırmaları*, C. 5, S. 2, s. 7-29.
- Atalan, Mehmet: "Cenk-nâmelerde Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer ve Hz. Osman'ın Yeri", *FÜİFD*, C. 17, S. 1, 2012, s. 1-13.
- Atalan, Mehmet: "Cenk-nâmelerde Hz. Hüseyin'in Yeri", *e-makâlât-Mezhep Araştırmaları*, C. 4, S. 2, s. 7-30.
- Atalan, Mehmet: "Türk Kültüründe Hz. Ali Cenk-nâmeleri", *e-makâlât (Mezhep Araştırmaları)*, C. 1, S. 2, 2008, s. 7-27.
- Ateş, Süleyman: *Hz. Ali (r.a.)*, İstanbul, Yeni Ufuklar Neşriyât, 2016.
- Aytaç, Gürsel: *Çağdaş Türk Romanları Üzerine İncelemeler*, Ankara, Gündoğdu Yayınları, 1990.

Kaynakça

- Aytür, Ünal: *Henry James ve Roman Sanatı*, Ankara, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, 1977.
- Ayverdi, İlhan: *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, 3. bs. İstanbul, Kubbealtı, 2016.
- Azimli, Mehmet: *Dört Halifeyi Farklı Okumak-4: Hz. Ali*, Ankara, Ankara Okulu Yayınları, 2016.
- Banarlı, Nihat Sami: *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, C. 1, Ankara, MEB Basımevi, 2001.
- Barkan, Ömer Lutfi: *Kolonizatör Türk Dervişleri*, İstanbul, Hamle Basım Yayın, y.t.y.
- Bilkan, Ali Fuat: *Masal Estetiği*, İstanbul, Timaş Yayınları, 2001.
- Bilkan, Ali Fuat: *Osmanlı Zihniyetinin Oluşumu (Kuruluş Döneminde Telif ve Tercüme)*, İstanbul, İletişim Yayınları, 2018.
- Bu Kışsa-i Kahkahā Gazāvāt-ı Hazret-i 'Alī (Kerrema'llāhu Vechehu)*, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar Bölümü, No: T811.311, s. 70^b-84^a.
- Buluç, Saadettin: "XIII.-XIV. Asır Anadolu Türkçesine Giriş", *Makaleler*, Haz.: Zeynep Korkmaz, Ankara, TDK Yayınları, 2007, s. 52-69.
- Bulut, Halil İbrahim: "Mucize", *DİA*, C. 30, İstanbul, Diyânet Vakfı Neşriyat, 2005, s. 350-352.
- Caferoğlu, Ahmet: *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*, 3. bs., İstanbul, Enderun Kitabevi, 1993.
- Canım, Rıdvan: *Divan Edebiyatında Türler*, 3. bs., Ankara, Grafiker Yayınları, 2012.
- Coşan, Esad: "İslâmî Türk Edebiyatında Ükkâşe Hikâyesi", *AÜİFD*, C. 26, 1983, s. 275-286.

Kaynakça

- Çağbayır, Yaşar: *Ötüken Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, İstanbul, Ötüken Neşriyat, 2017.
- Çağbayır, Yaşar: *Ötüken Türkçe Sözlük*, 2. bs., İstanbul, Ötüken Neşriyat, 2017.
- Çelebioğlu, Âmil: *Türk Edebiyatı'nda Mesnevi (XV. yy.'a Kadar)*, İstanbul, Kitabevi, 1999.
- Çetin, Ayşe Yücel: *Türk Halk Hikâyelerinde Anlatıcı Tipolojisi*, İstanbul, Kitabevi, 2016.
- Çetin, İsmet: "Destandan Hikâyeye Hazret-i Ali Cenknâmeleri", *Anadolu'da Aleviliğin Dünü ve Bugünü*, Edt. Halil İbrahim Bulut, Sakarya, Sakarya Üniversitesi Yayınları, 2010, s. 379-403.
- Çetin, İsmet: "Türk Halk Edebiyatında Hz. Ali", *Tarihten Teolojiye: İslam İnançlarında Hz. Ali*, 2. bs., Haz.: Ahmet Yaşar Ocak, Ankara, TTK Basımevi, 2014, s. 193-216.
- Çetin, İsmet: "Türk Tarih Yazıcılığı: Cenk-nâme/ Gazâvât-nâme Türü Eser Yazıcıları", *Bengü Bitig: Dursun Yıldırım Armağanı*, Ankara, Öncü Kitap, 2013, s. 213-221.
- Çetin, İsmet: *Türk Edebiyatında Hz. Ali Cenknâmeleri*, Ankara, KB Yayınları, 1997.
- Çetin, M. Nihat: "Aruz-Türk Edebiyatında Aruz", *DİA*, C. 3, İstanbul, Diyânet Vakfı Neşriyat, 1991, s. 424-437.
- Çıkla, Selçuk: "Romanda Kurmaca ve Gerçeklik", *Hece: Türk Romanı Özel Sayısı*, S. 66-68, 2002, s. 104-123.
- Çobanoğlu, Özkul: *Âşık Tarzı Kültür Geleneği ve Destan Türü*, Ankara, Akçağ Yayınları, 2000.
- Demir, Yavuz: *İlk Dönem Hikâyelerinde Anlatıcılar Tipolojisi*, Ankara, Akçağ Yayınları, 1995.

Kaynakça

- Demircan, Adnan: *Hz. Ali Dönemi ve Ehl-i Beyt*, 2. bs., İstanbul, Beyan Yayınları, 2013.
- Devellioğlu, Ferit: *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, 31. bs., Ankara, Aydın Kitabevi Yayınları, 2015.
- Ebû Muhammed Abdülmelik b. Hişâm b. Eyyûb el-Himyeri: *Siret-i İbn Hişâm*, C. 1, Çev.: Abdülvehhab Öztürk, İstanbul, Kahraman Yayınları, 2016.
- Eker, Gülin Öğüt-Metin Ekici- M. Öcal Oğuz-Nebi Özdemir: *Halkbiliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar*, Ankara, Milli Folklor Yayını, 2003.
- Eliade, Mircea: *Mitlerin Özellikleri*, Çev.: Sema Rifat, İstanbul, Simavi Yayınları, 1993.
- Emil, Birol: *Reşat Nuri Güntekin*, Ankara, KB Yayınları, 1989.
- Ergun, Metin: "Türk Dünyasında Efsane", *Türk Dünyası Edebiyat Tarihi*, C. 2, Ankara, AKM Yayınları.
- Ergun, Metin: *Türk Dünyası Efsanelerinde Değişme Motifi*, C. 1, Ankara, TDK Yayınları, 1997.
- Ersan, Mehmet Özgür: *Mazlumlar Şahı Hz. Ali*, İstanbul, Siyah Beyaz Kitap, 2017.
- Ersoy, Mehmed Âkif: *Hazret-i Ali Diyor ki*, 2. bs., Ankara, Diyânet İşleri Reisliği, 1956.
- Eyuboğlu, İsmet Zeki: *Hz. Ali'nin Şiirleri*, İstanbul, Pencere Yayınları, b.t.y.
- Fayda, Mustafa: "Muhammed", *DİA*, C. 30, İstanbul, Diyânet Vakfı Neşriyât, 2005, s. 408-423.
- Fayda, Mustafa: *Allah'ın Kılıcı Halid b. Velîd*, 6. bs., İstanbul, Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2016.
- Fırlalı, Ethem Ruhi: "Ali", *DİA*, C. 2, İstanbul, Diyânet Vakfı Neşriyât, 1989, s. 371-374.

Kaynakça

- Galotta, Aldo: “Gazâvât-ı Hayreddin Paşa”, Çev.: Salih Akdemir, *Bellekten*, S. 180, 1981, s. 473-500.
- Gölpınarlı, Abdülbaki: *Müminlerin Emiri Hazret-i Ali*, İstanbul, Derin Yayınları, 2004.
- Günel, Mustafa: *Hz. Ali Dönemi ve İç Siyaset*, 2. bs., İstanbul, İnsan Yayınları, 2014.
- Gürel, Zeki, “Er Dileme Geleneği Üzerine”, *Ülkü Ocağı*, S. 3, 1994, s. 37-38.
- Hazâ Dâsitân-ı Kaḥkahâ*, Süleymaniye Kütüphanesi, Serez Bölümü, No: 3939/1, 1807-1808, s. 1^b-23^b.
- Hazâ Kitâb-ı Hazret-i ‘Alî Kaḥkahâ ile Cidâl*, Milli Kütüphane, No: 06 Mil Yz A 9969/1, s. 1^b-16^b.
- Hazret-i Ali: *Nehcü’l-belâgâ*, Haz.: Abdülbaki Gölpınarlı, İstanbul, Derin Yayınları, b.t.y.
- Hüseyin Remzi: *Lugat-ı Remzî*, C. 1-2, İstanbul, Matbaa-i Hüseyin Remzi, 1305.
- Işık, Emin: “Fatıha Suresi”, *DİA*, C. 12, İstanbul, Diyânet Vakfı Neşriyât, 1995, s. 252-254.
- İmam Nesâî: *Hadislerle Hz. Ali*, 2. bs., Çev.: Naim Erdoğan, İstanbul, İz Yayıncılık, 2016.
- Kabaklı, Ahmet: *Türk Edebiyatı*, C. 1, 13. bs., İstanbul, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, 2006.
- Kanar, Mehmet: *Arapça-Türkçe Sözlük*, İstanbul, Say Yayınları, 2012.
- Kanar, Mehmet: *Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü*, İstanbul, Say Yayınları, 2009.
- Kandemir, M. Yaşar: “Ali: İlmî Şahsiyeti”, *DİA*, C. 2, İstanbul, Diyânet Vakfı Neşriyât, 1989, s. 375-378.
- Kandemir, M. Yaşar: “Fâtıma”, *DİA*, C. 12, İstanbul, Diyânet Vakfı Neşriyât, 1995, s. 219-223.

Kaynakça

- Kandemir, M. Yaşar: "Hâlid b. Sa'îd", *DİA*, C. 15, İstanbul, Diyânet Vakfı Neşriyât, 1997, s. 287-288.
- Kaplan, Mehmet, *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar*, İstanbul, Dergâh Yayınları, 1976.
- Kaplan, Mehmet: *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar (Tip Tahlilleri-Türk Edebiyatında Tipler)*, 8. bs., İstanbul, Dergâh Yayınları, 2011.
- Kartal, Ahmet: *Doğu'nun Uzun Hikâyesi: Türk Edebiyatında Mesnevî*, İstanbul, Doğu Kütüphanesi, 2013.
- Kaya, İdris Güven: "Begpazarlı Ma'âzoğlu Hasan ve Cenâdil Kal'ası Gazavatnâmesi", *JOTS*, 27/ 1, 1997, s. 139-186.
- Kaya, İdris Güven: "Beypazarlı Ma'âzoğlu Hasan'ın Feth-i Kal'a-i Selâsil Hikâyesi", *AÛTAED*, S. 9, 1998, s. 89-116.
- Kaya, İdris Güven: "Gazavât-ı 'Aremrem Bin Musallat", *JOTS*, 28/ 2, 2003, s. 357-372.
- Kazancı, Ahmet Lütfi: *Emirü'l-Mü'minin Hz. Ali (r.a.)*, İstanbul, Ensar Neşriyât, 2015.
- Kestelli, Raif Necdet: *Resimli Türkçe Kamus*, Ankara, TDK Yayınları, 2004.
- Kocatürk, Vasfi Mahir: *Türk Edebiyatı Tarihi (Başlangıçtan Bugüne Kadar Türk Edebiyatı Tarihi, Tenkidi ve Tahlili)*, 2 bs., Ankara, Edebiyat Yayınevi, 1970.
- Köksal, Mehmet Fatih: "Tahkiyeli Bir Eser Olarak Taşlıcalı Yahya'nın Şâh u Gedâ Mesnevîsi", *Klâsik Türk Şiiri Araştırmaları*, Ankara, Akçağ Yayınları, 2005, s. 29-68.
- Köksal, Mehmet Fatih: "Metin Neşrinin Ana Esasları", *Türklük Bilimi Araştırmaları*, S. 31, 2012, s. 179-209.

Kaynakça

- Köprülü, Fuat: “Meddahlar”, *Edebiyat Araştırmaları*, 2. bs., Ankara, TTK Basımevi, 1986, s. 361-412.
- Köprülü, Fuat: *Köprülü’den Seçmeler*, Haz.: Orhan Fuat Köprülü, Ankara, MEB Basımevi, 1990.
- Köprülü, Fuat: *Osmanlı Devletinin Kuruluşu*, 3 bs., Ankara, TTK Basımevi, 1988.
- Köprülü, Fuat: *Türk Edebiyatı Tarihi*, 3. bs., İstanbul, Ötüken Neşriyat, 1981.
- Kur’ân-ı Kerîm ve Açıklamalı Meali*, Haz.: Hayrettin Karaman, Ali Özek, İbrahim Kâfi Dönmez, Mustafa Çağrırcı, Sadrettin Gümüş, Ali Turgut, 3 bs., Ankara, Diyânet Vakfı Neşriyat, 2006.
- Levend, Âgâh Sırrı: “Divan Edebiyatında Hikâye”, *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları*, C. 2, Haz.: Hakan Yaşar-Selçuk Karakılıç-Erdal Baran, Ankara, TTK Basımevi, 2016, s. 161-215.
- Levend, Âgâh Sırrı: *Gazâvât-nâmeler ve Mihaloğlu Ali Bey’in Gazâvât-nâmesi*, Ankara, TTK Basımevi, 1956.
- Levend, Âgâh Sırrı: *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara, TTK Basımevi, 1973.
- Mahmud el-Mısırî: *Dört Büyük Halifenin Hayatı*, İstanbul, Karınca & Polen Yayınları, 2015.
- Malinovski, Bronislaw: *İlkel Toplum*, Çev.: Hüseyin Portakal, Ankara, Öteki Yayınevi, 1998.
- Mattei, Jean-Louis: *Hz. Ali Cenk-nâmeleri*, İstanbul, Kitabevi, 2004.
- Mengi, Mine: *Divan Şiiri Yazuları*, Ankara, Akçağ Yayınevi, 2000.
- Mercan, İsmail Hakkı: “Türk Tarihinin Kaynaklarından Olan Bazı Menâkıb-nâme ve Gazâvât-nâmeler Hakkında”, *BÜSBED*, C. 6, S. 10, 2003, s. 113-121.

Kaynakça

- Moran, Berna: "Romanda Tip Olgusu ve Tipin İşlevi", *Yazko Edebiyat*, S. 24, 1982, s. 94-100.
- Moran, Berna: *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış*, C. 1, İstanbul, İletişim Yayınları, 1983.
- Muallim Naci: *Lügat-i Naci*, Haz.: Ahmet Kartal, Ankara, TDK Yayınları, 2009.
- Mutçalı, Serdar: *Arapça-Türkçe Sözlük*, İstanbul, Dağarcık Yayınları, 1995.
- Mütercim Âsım Efendi: *Burhân-ı Katı*, Haz.: Mürsel Öztürk-Derya Örs, Ankara, TDK Yayınları, 2009.
- Nutku, Özdemir: *Meddahlık ve Meddah Hikâyeleri*, b.y.y., Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, b.t.y.
- Ocak, Ahmet Yaşar: *Kültür Tarihi Kaynağı Olarak Menâkıbnâmeler*, Ankara, TTK Basımevi, 1992.
- Ocak, Ahmet Yaşar: *Türk Halk İnançlarında ve Edebiyatında Eviya Menkıbeleri*, Ankara, Başbakanlık Basımevi, 1983.
- Oğuz, Öcal -Metin Ekici-Mehmet Aça-Mustafa Arslan-Dilaver Düzgün-R. Bahar Akpınar-Gülin Öğüt Eker-Aktan Müge Ercan-Tuba Saltık Özkan: *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, 4. bs., Ankara, Grafiker Yayınları, 2006.
- Okumuş, Sait: *Hazreti Ali*, İstanbul, Maviçatı Yayınları, 2017.
- Ong, Walter J.: *Sözlü ve Yazılı Kültür*, Çev.: Sema Postacioğlu Banon, İstanbul, Metis Yayınları, 1995.
- Ömer Rıza: *İslam Tarihi: Sadr-ı İslâm*, C. 9, İstanbul, Asar-ı İlmiyye Kütüphanesi, 1928.
- Önkal, Ahmet -Ahmet Özel: "Hicret", *DİA*, C. 17, İstanbul, Diyânet Vakfı Neşriyat, 1998, s. 458-466.

Kaynakça

- Öz, Mustafa: "Ali Evladı" *DİA*, C. 2, İstanbul, Diyânet Vakfı Neşriyât, 1989, s. 392-393.
- Özarslan, Selim: "Ehl-i Sünnete'e Göre Hz. Ali", *BÜİFD*, S. 9, 2016, s. 77-90.
- Özdemir, İskender: *Allah'ın Aslanı Hz. Ali (Hayatı-Hutbeleri-Sözleri-Ali'nin Yolu)*, 3. bs., Ankara, Kripto Kitaplar, 2015.
- Özön, Mustafa Nihat: *Osmanlıca Türkçe Sözlük*, 7 bs., İstanbul, İnkılap Kitabevi, 1987.
- Özön, Mustafa Nihat: *Türkçede Roman*, 2. bs., İstanbul, İletişim Yayınları, 1985.
- Öztelli, Cahit: "İslâm'dan Sonra İlk Halk Edebiyatı ve Anadolu'da Meydana Gelen Eserler", *Uluslararası Folklor ve Halk Edebiyatı Semineri Bildirileri*, Ankara, KB Yayınları, 1976, s. 344-350.
- Öztürk, Zehra: "Eğitim Tarihimizde Okuma Toplantılarının Yeri ve Okunan Kitaplar", *Değerler Eğitimi Dergisi*, C. 1, S. 4, 2003, s. 131-155.
- Pakalın, Mehmet Zeki: *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C. 1-3, İstanbul, MEB Basımevi, 2004.
- Pospelov, Gennadiy N.: *Edebiyat Bilimi II*, Çev.: Yılmaz Onay, İstanbul, Bilim ve Sanat Yayınları, 1985.
- Redhouse, James W.: *A Turkish And English Lexicon*, 3.bs., İstanbul, Çağrı Yayınları, 2006.
- Sağiroğlu, Ekrem: *Hz. Ali*, İstanbul, Düşün Yayıncılık, 2016.
- Sağlık, Şaban: "Kurmaca Âlemin Kurmaca Sözcülerinden Romanda Zaman-Mekân-Tasvir", *Hece: Türk Romanı Özel Sayısı*, S. 65-68, 2002, s. 124-158.

Kaynakça

- Salihođlu, İ. Salih: *Allah'ın Kılıcı Evliyaların Piri Yiđitlerin Şahı Siyer-i Ali (r.a.)*, 3. bs., İstanbul, Çelik Yayınevi, 2015.
- Sallâbî, Ali Muhammed: *IV. Halife Hz. Ali (r.a.) Hayatı-Şahsiyeti ve Dönemi*, 5. bs., İstanbul, Ravza Yayınları, 2017.
- Sami b. Abdillâh b. Ahmed el-Mađlût: *Hz. Ali Atlası*, Çev.: Hüseyin Yıldız, İstanbul, Ocak Yayıncılık, 2009.
- Saraç, M. A. Yekta: *Klâsik Edebiyat Bilgisi (Biçim-Ölçü-Kafiye)*, İstanbul, 3F Yayınları, 2007.
- Sarıcık, Murat: *Bütüin Yönleriyle Dört Halife Dönemi*, İstanbul, Nesil Yayınları, 2016.
- Sarıcık, Murat: *İlim Şehrinin Kapısı Hz. Ali (r.a.)*, İstanbul, Nesil Yayınları, 2013.
- Sarıçam, İbrahim: "Hz. Ali'nin Hayatı ve Şahsiyeti", *Hayatı Kişiliği ve Düşünceleriyle Hz. Ali Sempozyumu (Tebliğ ve Müzakereleri)*, 8-10.10.2004, Bursa, Bursa İl Müftülüğü Yayınları, 2005, s. 17-20.
- Sarıkaya, Erdem, *Eski Türk Edebiyatında Rüya (Başlangıçtan XV. Asra Kadar)*, Ankara, Gece Kitaplığı, 2017.
- Sarıkaya, Erdem: "Hz. Ali ve Kahkaha Sultan Cengi", *I. Uluslararası Bilimsel ve Meslekî Çalışmalar Sempozyumu*, Ürgüp-Nevşehir, Bildiri Tam Metinleri e.kitap, 5-7.10. 2017, s. 272-279.
- Sarıkaya, Meliha Yıldırım: *Türk-İslam Edebiyatında Hz. Ali*, İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlâhiyat Anabilim Dalı İslam Tarihi ve Sanatları Bilimdalı, Yayımlanmamış Doktora Tezi, 2004.
- Saussey, Edmond: *Türk Halk Edebiyatı*, Çev.: İlhan Başgöz, Ankara, Emek Yayınevi, 1952.

Kaynakça

- Steingass, F.: *A Comprehensive Persian-English Dictionary*, İstanbul, Çağrı Yayınları, 2005.
- Stevick, Philip: *Roman Teorisi*, Çev.: Sevim Kantarcıoğlu, Ankara, Akçağ Yayınları, 2010, s. 48-53.
- Su, Hüseyin: *Hikâye Anlatıcısı*, İstanbul, Şule Yayınları, 2016.
- Sübhânî, A. Cafer: *Velayet Nuru İmam Ali*, 3. bs., Çev.: Zeynep Çatar-Kadri Çelik-Mirneecat Karakuş, İstanbul, Kevser Yayınları, 2015.
- Şahin, Haşim: "Menâkıb-nâme", *DİA*, C. 29, İstanbul, Diyânet Vakfı Neşriyât, 2004, s. 112-113.
- Şemseddin Sami: *Kamus-ı Türkî*, Haz.: Paşa Yavuzarslan, Ankara, TDK Yayınları, 2010.
- Şen, Ziya: "Hz. Ali'nin Kur'an'a Yaptığı Hizmetler", *Hazreti Ali Sempozyumu Bildirileri*, İzmir, İzmir İl Müftülüğü Yayınları, 2009, s. 519-532.
- Tanpınar, Ahmet Hamdi: *Edebiyat Üzerine Makaleler*, 2 bs., İstanbul, Dergâh Yayınları, 1977.
- Tarama Sözlüğü*, C. 1-6, Haz.: Ömer Asım Aksoy-Dehri Dilçin, 3. bs., Ankara, TDK Yayınları, 2009.
- Tekin, Mehmet: *Roman Sanatı (Romanın Unsurları) 1*, İstanbul, Ötüken Neşriyât, 2002.
- Toprak, İsmail: *Hazret-i Ali Cenklere*, 2. bs., İstanbul, Büyüyenay Yayınları, 2016.
- Tökel, Dursun Ali: *Divan Şiirinde Mitolojik Unsurlar (Şahuslar Mitolojisi)*, Ankara, Akçağ Yayınları, 2000.
- Tunalı, İsmail: *Sanat Ontolojisi*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1971.
- Tural, Sadık: "Gerçek, Hakikat ve Edebiyat Eserinde Gerçek Kavramları Üzerine Bir Deneme", *Türk*

Kaynakça

- Kültürü Araştırmaları Dergisi*, C. 22, S. 1-2, 1985, s. 461-477.
- Uludağ, Süleyman: "Keramet," *DİA*, C. 25, İstanbul, Diyânet Vakfı Neşriyât, 2002, s. 265-268.
- Uyanıker, Nursel: "Manzum Dinî-Kahramanlık Hikâyeleri Bağlamında Hz. Ali ile Kahkaha Sultan Cengi", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, S. 12, 2014, s. 191-227.
- Uzun, S. Ahmet: *Zülfikar: Hz. Ali*, İstanbul, Motif Yayınları, 2015.
- Ünal, A. Bülent: "Hz. Ali'nin Egemenlik Anlayışı", *Hayatı Kişiliği ve Düşünceleriyle Hz. Ali Sempozyumu (Tebliğ ve Müzakereleri)*, 8-10.10.2004, Bursa, Bursa İl Müftülüğü Yayınları, 2005, s.337-344.
- Ünlüsoy, Kamile: *Tarihî Şahsiyeti ve Anadolu İnanç Kültüründeki Tasavvuruyla Hz. Ali (XII.-XVI. Yüzyıllar)*, Isparta, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2011.
- Ünver, İsmail: "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", *AÜDTCF Türkoloji Dergisi*, S. 11, 1993, s. 51-89.
- Ünver, İsmail: "Mesnevi", *Türk Dili-Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)*, S. 415-417, 1986, s. 441.
- Üzüm, İlyas: "Şâh-ı Merdân Murtezâ Ali: Kültürel Alevî Kaynaklarına Göre Hz. Ali Tasavvuru", *İslâm Araştırmaları Dergisi*, S. 11, 2004, s. 75-104.
- Wellek, Austin: *Edebiyat Biliminin Temelleri*, Çev.: A. Edip Uysal, Ankara, KB Yayınları, 1983.
- Yağmurlu, Mustafa: *Hz. Ali*, İstanbul, Beyan Yayınları, b.t.y.

Kaynakça

- Yavuz, Kemal: "Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Yılları Şairlerinden Olan Âşık Paşa'ya Göre Ordu Fikri ve Alp Tipi", *Bir Ömrün Yazıları*, C. 1, İstanbul, Nizamiye Akademi, 2017, s. 289-306.
- Yavuz, Şevket: "Kahramanlık Arketipinin İslam'da İnşası veya Hz. Ali'nin Müslüman Kollektif Şuurunda Oluşumu", *Hazreti Ali Sempozyum Bildirileri*, 24-25 Ekim 2007, İzmir, İzmir İl Müftülüğü Yayınları, 2009, s. 145-151.
- Yavuz, Yusuf Şevki -Zeki Ünal: "Cebrail", *DİA*, C. 7, İstanbul, Diyanet Vakfı Neşriyat, 1993, s. 202-204.
- Yıldırım, Muhammed Emin: *Arslan Pençesi / Hamaset Kahramanı Sa'd b. Ebî Vakkas (r.a.)*, 3. bs., İstanbul, Siyer Yayınları, 2016.
- Yıldırım, Nimet: "Kahramanlık Anlatıları, Efsane ve Mitoloji", *İran Kültürü (Zerdüşt'ten Firdevsî'ye Sadî'den Şamlu'ya İran'ın Sözlü ve Yazılı Kaynakları*, İstanbul, Pinhan Yayıncılık, 2016, si 423-442.
- Yılmaz, Mehmet: *Edebiyatımızda İslami Kaynaklı Sözler (Ansiklopedik Sözlük)*, İstanbul, Enderun Kitabevi, 1992.
- Yılmaz, Orhan: *Rivayetlerde Hz. Ali (Tahlil-Tenkrit ve Tespit)*, Ankara, Araştırma Yayınları, 2015.